

ТЭСТ “МАРФАЛОГІЯ”

1. Знайдзіце няправільнае меркаванне:

- а) усе паўназначныя часціны мовы могуць выступаць у ролі галоўных і даданых членаў сказа;
- б) службовыя словы не з’яўляюцца членамі сказа;
- в) да службовых слоў адносяцца злучнікі, часціцы, прыназоўнікі і выклічнікі;
- г) службовыя словы выражаюць разнастайныя адценні суб’ектыўнай мадальнасці, а таксама сінтаксічныя адносіны паміж словамі і часткамі сказа.

2. Назавіце няправільныя меркаванні:

- а) усе назоўнікі адносяцца да аднаго з торх скланенняў ці з’яўляюцца нескланяльнымі.
- б) назоўнікі могуць быць адушаўлёнымі і неадушаўлёнымі, канкрэтнымі і абстрактнымі, агульнымі і ўласнымі і інш.
- в) прыметнікі маюць дзве ступені параўнання — простую і складаную.
- г) прыметнікі могуць ужывацца ў поўнай і кароткай форме;
- д) пры скланенні састаўных парадкавых лічэбнікаў змяняецца толькі апошняе слова;
- е) займеннікі змяняюцца па родах, ліках і склонах.

3. Вызначце род назоўнікаў *шымпанзэ, поні, гну, зебу, кенгуру*.

- а) мужчынскі; б) жаночы; в) ніякі.

4. Знайдзіце пятае лішняе (з пункту гледжання граматычнай катэгорыі роду):

- 4.1. а) плакса; б) задзіра; в) ваяка; г) праныра; д) злюка.
- 4.2. а) няўмека; б) ліхачка; в) чысцюля; г) непакора; д) непаседа.
- 4.3. а) красуня; б) гаспадыня; в) прыгажуня; г) піскля; д) мямля.

5. Як дапасуюцца прыметнікі да назоўнікаў:

- а) у мужчынскім; б) у жаночым; в) у ніякім

- 5.1. гандлёв... аташэ, свойск... зебу, выдатн... маэстра.
5.2. ружов... фламінга, кветкав... шампунь, высок... дэндзі.
5.3. утульн... купе, жабрацк... арго, стопрацэнтн... алібі.

6. Якія словы нельга ўключаць у прыведзеныя ніжэй групы з пункту гледжання іх ліку?

- 6.1. а) імяніны; б) дажынкi; в) акулiяры; г) буцы; д) нажныцы.
6.2. а) канiкулы; б) радзiны; в) блiзняты; г) санi; д) граблi.
6.3. а) аксесуары; б) шахматы; в) прыцемкi; д) паводзiны; д) дрожджы.

7. Ці ўтвараюць форму множнага ліку наступныя назоўнікі?

а) утвараюць; б) не ўтвараюць; в) утвараюць, але пры гэтым змяняецца лексічнае значэнне слова.

- 7.1. Малако, сена, мэбля, калоссе.
7.2. Поўнач, барацьба, шчасце, студэнцтва.
7.3. Хлеб, вада, цукар, магутнасць.
7.4. Подзвіг, душа, шафа, студэнт.

8. Выберыце правільную форму творнага склону адзіночнага ліку ўласных назоўнікаў:

- 8.1. Горад Мсціслаў: а) Мсціславам;
б) Мсціславым.
8.2. Князь Мсціслаў: а) Мсціславам;
б) Мсціславым.
8.3. Васіль Быкаў: а) Быкавам;
б) Быкавым
8.4. Горад Магілёў: а) Магілёвам;
б) Магілёвым.
8.5. Дзяржаўны дзеляч Калінін: а) Калінінам;
б) Калініным.
8.6. Абласны цэнтр Калінін: а) Калінінам;
б) Калініным.
8.7. Рыгор Барадулін: а) Барадулінам;

- 8.8. Горад Жлобін:
- а) Жлобінам;
 - б) Барадуліным
 - в) Жлобіным
 - г) Жлобінамі

9. Знайдзіце “пятае лішняе” (звярніце ўвагу на канчаткі меснага склону адзіночнага ліку),

- 9.1. а) стол; б) бераг; в) снег; г) доктар; д) сын.
9.2. а) герой; б) вучань; в) Мікалай; г) Міхась; д) Колас.
9.3. а) тратуар; б) гараж; в) партызан; г) палец; д) семестр.
9.4. а) лівень; б) каваль; в) вугаль; г) ручай; д) рубль.

10. У залежнасці ад тыпу скланення назавіце “пятае лішняе”.

- 10.1. а) жанчына; б) мужчына; в) стараста; г) дзядзька; д) суддзя.
10.2. а) акно; б) ружжо; в) табло; г) сядло; д) шкло.
10.3. а) пароль; б) мазоль; в) куль; г) моль; д) боль.
10.4. а) печ; б) ноч; в) рэч; г) распач; д) светач.

11. Вызначце марфалагічныя катэгорыі наступных назоўнікаў.

Выберыце правільны адказ.

- 11.1. Акуляраў
- а) мужч. род, множн. лік, родн. склон;
 - б) мужч. род, толькі множн. лік, родн. склон;
 - в) роду не мае, толькі множн. лік, родн. склон.
- 11.2. Мямля
- а) мужч. род, адз. лік, наз. склон;
 - б) агульн. род, адз. лік, наз. склон;
 - в) жан. род, адз. лік, наз. склон.
- 11.3. Інжынераў
- а) мужч. род, множн. лік, родн. склон;
 - б) агульн. род, множн. лік, родн. склон;
 - в) жан. род, множн. лік, родн. склон.
- 11.4. Блізнятамі
- а) ніяк. род, множн. лік, творн. склон;
 - б) роду не мае, толькі множн. лік, творн. склон;
 - в) мужч. род, толькі множн. лік, творн. склон.
- 11.5. Зніч
- а) жан. род, адз. лік, наз. склон;
 - б) мужч. род, адз. лік, наз. склон;

в) мужч. род, толькі адз. лік, наз. склон.

12. Назавіце групу, дзе адносныя прыметнікі ўжыты ў значэнні якасных:

а) залаты (характар), алавяны (позірк), здрадлівая (усмешка), агнявы (пацалунак), воўчы (апетыт);

б) залаты (гадзіннік), алавяны (руднік), здрадлівы (учынак), агнявыя (успышкі), воўчы (след).

13. Якія прыметнікі ўтвараюць ступені параўнання і кароткую форму:

а) адносныя прыметнікі;

б) якасныя прыметнікі;

в) прыналежныя прыметнікі.

14. Вызначце групу, у якой усе словы могуць утвараць ступені параўнання:

а) сівы, буланы, буры, шэры;

б) белы, жоўты, бэзавы, васільковы;

в) чырвоны, яркі, смелы, мудры.

15. Знайдзіце няправільнае сцвярджэнне.

Складаныя прыметнікі пішуцца праз дэфіс, калі

а) утвораны з двух слоў, якія абазначаюць раўнапраўныя паняцці;

б) утвораны з двух слоў са значэннем адценняў колеру;

в) утвораны са спалучэння слоў, з якіх адно падпарадкавана другому;

г) утвораны ад складаных слоў, якія пішуцца праз дэфіс.

16. У скланенні лічэбнікаў дапушчана 7 памылак. Адшукайце іх.

16.1. Н. а) шаснаццаць; б) пяцьдзсят; в) чатырыста; г) шэсцьсот.

16.2. Р. а) шаснаццаці; б) пяцідзсяці; в) чатырыста; г) шэсцьсот.

16.3. Д. а) шаснаццаці; б) пяцідзсяці; в) чатыромстам; г) шасцюстам.

16.4. В. а) шаснаццаць; б) пяцьдзсят; в) чатырыста; г) шэсцьсот.

16.5. Т. а) шаснаццацю; б) пяцюдзсяцю; в) чатырмастамі; г)

шасцюстамі.

16.6. М. а) шаснаццаці; б) пяцідзсяці; в) чатырохстах; г) шасцюстах.

17. Ад якіх слоў могуць утварацца зборныя лічэбнікі?

а) два; б) дзве; в) другі; г) двойка; д) дзве трэція; е) дваінік.

18. Якія з ніжэй пералічаных слоў з'яўляюцца лічэбнікамі?

а) трэці; б) тройка; в) тройчы; г) трое; д) траякі; е) утраіх; ё) трайнік; ж) па-трэцяе; з) трайны; і) траіць; к) тройца; л) тры.

19. Знайдзіце памылкі ва ўжыванні лічэбнікаў:

а) з дзвюмя дзяўчынкамі;

б) з двума хлопчыкамі;

в) узяць абедзвюмя рукамі;

г) убачыць дзвюх знаёмых студэнтак;

д) з трыма пісьменнікамі;

е) сустрэча з чатырма чэмпіёнамі.

20. На колькі разрадаў дзеляцца займеннікі?

а) 8; б) 7; в) 9?

21. Назавіце займеннікі, якія змяняюцца па родах:

а) яго; б) цябе; в) сябе; г) якім; д) чыйму; е) нікому; ё) самога; ж) мяне.

22. Назавіце сродкі выражэння трывання ў наступных парах

дзеясловаў:

а) суфікс; б) прыстаўка; в) суплетыўныя асновы.

22.1. Касіць — скасіць, дзяліць — падзяліць.

22.2. Абвяшчаць — абвясціць, стукаць — стукнуць;

22.3. Браць — узяць, гаварыць — сказаць.

23. Неспрагальнымі формамі дзеяслова з'яўляюцца:

а) абвесны, загадны і ўмоўны лад;

б) інфінітыў і дзеепрыслоўе;

в) інфінітыў, дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе.

24. Якія дзеяслоўныя формы ўтвараюцца ад асновы цяперашняга (будучага простага) часу:

в) гэтай формы не ўтвараюць.

30. Назавіце асабовыя дзеясловы, ужытыя ў безасабовым значэнні:

а) вокладка кнігі пацямнела; б) на вуліцы пацямнела; в) вінтоўка стрэльнула нягучна; г) такі боль, што ажно ў галаву стрэльнула; д) у лесе пахла грыбамі; е) рукі пахнуць хлебам; ё) дзяўчынка пабіла талерку; ж) у яго твар на плямы пабіла;

31. Назавіце рознаспрагальныя дзеясловы:

- а) ісці, запрэгчы, падмесці;
- б) цвісці, легчы, заплесці;
- в) есці, бегчы, прыбегчы.

32. Назавіце дзеяслоўныя рысы дзеепрыметнікаў.

а) абазначае прымету прадмета паводле дзеяння і змяняецца па родах, ліках і склонах;

б) абазначае прымету прадмета паводле дзеяння і можа быць незалежнага і залежнага стану, цяперашняга і прошлага часу.

33. Знайдзіце словазлучэнні з дзеепрыметнікам залежнага стану:

а) пасівелы чалавек; б) астуджаная гарбата; в) любімы прадмет; г) захапляючае падарожжа; д) расцвіўшы сад; е) модна апрануты.

34. Якія дзеепрыметнікі могуць ужывацца ў поўнай і кароткай форме:

а) залежнага стану; б) незалежнага стану?

35. Якой часцінай мовы з'яўляюцца падкрэсленыя словы:

а) дзеепрыметнікам; б) прыметнікам; в) назоўнікам.

36. 1. Адбіўная катлета .

36.2. Высланыя грошы.

36.3. Вараная бульба.

36.4. Пражытыя дні.

36.5. Рассыльныя кнігі.

36.6. Дапаможнік для пачынаючых.

36.7. Надрукаванае пісьмо.

36.8. Ссiвeлы мужчына

36.9. Зборная канструкцыя.

36.10. Зборная па баскетболу.

36. Ці ёсць у дзеепрыслоўяў канчаткі:

а) ёсць; б) няма?

37. Якімі членамі сказа з'яўляецца дзеепрыслоўе:

а) выказнікам; б) дапаўненнем; в) акалічнасцю; г) азначэннем?

38. Якія прыслоўі могуць мець ступені параўнання:

а) усе прыслоўі; б) прыслоўі, утвораныя ад лічэбнікаў; в) прыслоўі, утвораныя ад якасных прыметнікаў; г) прыслоўі, утвораныя ад адносных прыметнікаў?

39. Вызначце, якой часцінай мовы з'яўляюцца словы, ужытыя ў форме вышэйшай ступені параўнання:

а) прыслоўе; б) прыметнік; в) катэгорыя стану.

40.1. Яму стала лепш.

40.2. Гаварыце цішэй.

40.3. Гэты выраб лепшы.

40.4. Мы бычыліся радзей.

40.5. На вуліцы становіцца цяплей.

40.6. Апусціце скрынку ніжэй.

40.7. Ён горшы за яе.

40.8. Родныя мясціны прыгажэйшыя і мілейшыя на свеце.

40.9. Стук пачуўся яшчэ бліжэй.

40.10. Ён стаў весялейшым.

40.11. Сонца свеціць весялей.

40. Ці з'яўляюцца службовыя словы членамі сказа:

а) з'яўляюцца; б) не з'яўляюцца?

41. У якой групе слоў нягледзячы на з'яўляеццапрыназоўнікам:

а) нягледзячы на спякоту, нягледзячы на ўсё гэта, нягледзячы на трывожны час;

б) не гледзячы на яе, не гледзячы ў кнігу, не гледзячы сабе пад ногі.

42 Назавіце групу слоў, дзе ўсе часціцы пішуцца асобна:

а) хто (небудзь), (абы) які, зноў (такі), (не) пагадзь;

б) хто (ж) небудзь, (абы) з кім, усё ж (такі), (не) трэба;

в) схадзіў (бы), (абы) хутчэй, (абы) дзе, (абы) хто, нарэшце (такі).

43. Выберыце прыказкі, у якіх словы з *не (ні)* пішуцца асобна:

а) (Не) навучыцца, пакуль (не) намучыцца; б) Яблык ад яблыні далёка (не) адкачваецца; в) (Не) прошанаму госцю лыжкі няма; г) За дурной галавой нагам(не) спакой; д) (Ні) людзям паказаць (ні) сабе паглядзець; е) (Не) рабі другому, што (не) любя самому; ё) Згода збірае, (не) згода растрасе.

44. Вызначце, займеннікам ці злучнікам з'яўляецца слова *што* ў наступных сказах:

а) злучнікам; б) займеннікам.

45.1. Я ведаў, што ты — бліскавіца, што хмары расекла. (М. Танк).

45.2. Не згасне шырокі прастор агнявы, што выткалі ціхія зоры. (П. Пестрак)

45.3. Мы пазналі без памылкі, што пад сховай цемнаты нам даставілі пасылкі, тэлеграмы і лісты. (П. Глебка).

45.4. Без цябе мне дарога не ясная, што ляжыць у прасторы далёкія (А. Русак)

АДКАЗЫ

Правільныя адказы і ацэнка іх выкананне прыводзяцца ў наступнай табліцы (за няправільныя адказы балаў не налічваецца).

Правільныя адказы	Колькасць балаў
1. — в	1 бал
2. — а, в, е	2 балы
3. — а	1 бал
4.1. — в; 4.2. — б; 4.3. — д	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
5.1. — а; 5.2. — а; 5.3. — в	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
6.1. — г; 6.2. — в; 6.3. — а	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
7.1. — б; 7.2.— б; 7.3.— в; 7.4. — а	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за тры правільныя адказы

8.1. — а; 8.2. — б; 8.3. — б; 8.4. — а; 8.5. — б; 8.6. — а; 8.7. — б; 8.8. — а	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за пяць і больш правільных адказаў
9.1. — г; 9.2. — д; 9.3. — в; 9.4. — б	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за тры правільныя адказы
10.1. — а; 10.2. — в; 10.3. — г; 10.4. — д	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за тры правільныя адказы
11.1. — в; 11.2. — б; 11.3. — а; 11.4. — а; 11.5. — б	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за тры ці чатыры правільныя адказы
12. — а	1 бал
13. — б	1 бал
14. — в	1 бал
15. — в	1 бал
16.2. — в, г; 16.3. — г; 16.5. — а, б, в; 16.6. — г	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за чатыры і больш правільных адказаў
17. — а, б	2 балы
18. — а, г, л	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
19. — а, в	2 балы
20. — в	1 бал
21. — а, г, д, ё	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два ці тры правільныя адказы
22.1. — б; 22.2. — а; 22.3. — в	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
23. — в	1 бал
24. — б	1 бал
25. — а, г, ж	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
26. — а, в, д, е, ё	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два і больш правільных адказаў
27. — б, г, ж	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
28. — в, д, ж	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
29.1. — а; 29.2. — в; 29.3. — а; 29.4. — в	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два ці тры правільныя адказы
30. — б, г, д, ж	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два ці тры правільныя адказы
31. — в	1 бал
32. — б	1 бал
33. — б, в, е	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за два правільныя адказы
34. — а	1 бал
35. 1. — б; 35.2. — а; 35.3. — б; 35.4. — а; 35.5. — б; 35.6. — в; 35.7. — а; 35.8. — б; 35.9. — б; 35.10. — в	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за шэсць і больш правільных адказаў
36. — б	1 бал
37. — в	1 бал
38. — в	1 бал
39.1. — в; 39.2. — а; 39.3. — б; 39.4. — а; 39.5. — в; 39.6. — а; 39.7. — б; 39.8. — б; 39.9. — а; 39.10. — б; 39.11. — а	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за шэсць і больш правільных адказаў

40. — б	1 бал
41. — а	1 бал
42. — б	2 балы
43 — а,б, д, у	2 балы
44.1. — а; 44.2. — б; 44.3. — а; 44.4. — б.	2 балы за ўсе правільныя адказы, 1 бал — за тры правільныя адказы

Максімальная колькасць балаў — 73. Выніковая адзнака за выкананне тэста прыводзіцца ў наступнай табліцы (яна можа ўдакладняцца ў залежнасці ад узросту школьнікаў, спецыфікі навучання мове — звычайны клас, клас з паглыбленым вывучэннем мовы, педагагічны клас і інш.):

Менш 37 балаў	Тэма не засвоена (“2”). Тэрмінова звярніцеся да спецыяліста-рэпетытара. Без яго дапамогі вам не абысціся. Паспрабуйце самастойна паўтарыць (вывучыць) усе раздзелы марфалогіі з абавязковым адказам на пастаўленыя пытанні і выкананнем кантрольных заданняў.
Ад 38 да 56 балаў	Тэма засвона здавальняюча (“3”). Неабходна звярнуцца да падручнікаў і паўтарыць адпаведныя раздзелы. Звярніце ўвагу на правапіс склонавых канчаткаў назоўнікаў, вызначэнне роду нескланяльных назоўнікаў, на ступені параўнання прыметнікаў і прыслоўяў, спражэнне дзеясловаў, лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў, прыметнікаў і займеннікаў, службовыя словы. Часцей рабіце марфалагічны аналіз (разбор) усіх часцін мовы.
Ад 58 да 69 балаў	Тэма ў асноўным засвоена (“4”). Паўтарыце правілы, на якія дапушчаны памылкі, і выканайце заданні нанова. Неабходна больш уважліва аднесціся да граматычных значэнняў і катэгорый знамянальных часцін мовы, да правапісу назоўнікаў, прыметнікаў і часціц.
ад 70 да 73 балаў	Вас можна павіншаваць! Вы выдатна засвоілі матэрыялы па тэарэтычных і практычных пытаннях марфалогіі, а таксама арфаграфіі.